

ФІЛОСОФСЬКІ НАУКИ

Гринчак К.В.

учениця 9 класу,

*Комунальний заклад освіти «Технічний ліцей
імені Анатолія Лигуна» Кам'янської міської ради*

ПРОБЛЕМА У ВИЗНАННІ МИТРОПОЛИТА АНДРІЯ ШЕПТИЦЬКОГО ПРАВЕДНИКОМ НАРОДІВ СВІТУ

Історичними діячами, які змінили історію України та людства, ставали люди різного достатку, походження та професій. Часто відомими історичними фігурами ставали письменники, політичні діячі або монахи, патріархи та митрополити. Яскравим представником останніх є греко-католицький митрополит Андрій Шептицький – відома та помітна людина в українській історії, який рятував від страшної загибелі представників єврейського народу під час Другої Світової війни. Його біографія наповнена історіями та подіями, достатніми для написання цілої книги, а його ім'я знають у будь-якому кутку земної кулі. Проте, не всюди Андрій Шептицький відомий, як герой та рятівник невинних людей. Його історичний образ суттєво викривлений радянською історіографією, а відголоски цього викривлення впливають на сучасне сприйняття фігури Шептицького у світі.

Андрій Шептицький родом з шляхетної сім'ї, яка мешкала на польсько-українському кордоні. Її представники вибирали різні релігійні та політичні шляхи. Брат Шептицького був польським легіонером і генералом Війська Польського, племінник – офіцером запасу і римсько-католицьким священником, що загинув у Катині. Під час Першої світової війни Шептицький був заарештований росіянами, а в 1918 році з початком польсько-українського конфлікту митрополит підтримав ідею створення незалежної України. Після укладання 1939 році радянсько-німецького договору митрополит потрапляє у надзвичайно складну суспільно-політичну ситуацію, яка протягом багатьох років змушуватиме його до непростих політичних рішень та складного вибору. Ще в серпні 1939 він засудив націонал-соціалізм. Після того, як Львів

перейшов під владу СРСР, митрополит рекомендував священникам бути лояльними до нової влади. Коли почалася війна між Третім рейхом і СРСР, Шептицький, який на власні оці бачив злочини, що чинила на західноукраїнських землях радянська влада, вирішує обирати тактику «меншого зла», яким він вважає Німеччину. В цей же час він створив організацію допомоги євреям, завдяки якій було врятовано як мінімум кілька сотень людей (в своєму будинку митрополит переховував двох рабинів). Він також виступав на їхній захист у листі Гімлеру (в лютому 1942 року), а також окупаційної влади – як відомо, безрезультатно.

«Турбота про ближнього була змістом його життя» – писав про Андрія Шептицького врятований ним рабин Давид Кагане. Влітку 1942 р. відбувалося масове знищення нацистами євреїв у Львові. Маючи статус духовного лідера регіону, митрополит не міг залишитися осторонь цієї трагедії. Використавши можливості прямого звернення до представників окупаційної влади та зрозумівши відсутність результативності такого підходу, Шептицький починає організувати порятунок євреїв. Саме в цей час Давид Кагане разом з іншими єврейськими священниками знаходять порятунок в організованому митрополитом притулку. «Цей наш візит, під час якого ми розповіли митрополитові про становище єврейського населення, став вихідним пунктом дуже ризикованої операції, розпочатої митрополитом». Очолив цю «дуже ризиковану операцію» сам Шептицький. Певна річ, він був не один. Ціла група українських священнослужителів, а також звичайних громадян підтримали ідею митрополита. Майже 550 греко-католицьких ченців та черниць знали про переховування євреїв і ніхто не зрадив цієї великої таємниці.

Арешти і переслідування не впливали на організоване Митрополитом та його церквою рятування євреїв. Довкола Митрополита була створена група людей, яка взяла на себе відповідальність за порятунок євреїв. Здебільшого це були люди, які працювали на Святоюрській горі. Основним координатором цієї роботи був ієромонах Клементій (Шептицький) [1].

В самій Україні Образ митрополита був неоднотипним у різні роки. І продовжує бути неоднаковим у різних регіонах країни. Безумовним духовним лідером він вважається на рідній Галичині, де окрім інших його позитивних вчинків, пам'ятають також про підтримку ідеї відновлення незалежної держави.

Зовсім іншим був образ Шептицького в традиційній радянській історіографії. Греко-католицька церква сприймалася як ворожа та націоналістична ще з часів імперської Росії. Зіткнувшись особисто зі злочинами комуністичного режиму в кінці 30-х років, митрополит не приховував своїх антирадянських поглядів, часто відкрито критикував радянський режим.

Під час Другої світової війни митрополита звинувачували у зв'язках з окупантами та українським націоналістичним рухом. Усе це сильно вплинуло на репутацію Шептицького в радянській ідеології. Про це свідчить відсутність статей про нього у різних енциклопедичних виданнях, таких як Радянський енциклопедичний словник. У Радянській історичній енциклопедії все ж була вміщена стаття про Шептицького, в якій він звинувачується в «активному співробітництві з гітлерівцями» та «антинародній діяльності».

Прикладом відображення його особистості в радянському кінематографі, є фільм «Іванна», знятий у 1959 р. режисером Віктором Івченком. У цій картині Шептицький постає запеклим ворогом радянського ладу, байдужим до розправ нацистів з місцевим населенням, зокрема євреями, та зрадником власного народу. Цей образ яскраво відображав ставлення до нього радянських органів пропаганди [2].

Подібний образ не міг не вплинути на загальносвітове сприйняття видатного українського митрополита. Так, двічі, вже після смерті митрополита, в 1958 і 1962 роках, були зроблені спроби його беатифікації, але Ватикан відхиляв прохання. Вже протягом кількох років нова пропозиція про беатифікацію розглядається в Ватикані.

Особлива увага в суспільних дискусіях приділяється діяльності митрополита щодо порятунку євреїв у період Голокосту. Однак саме невизнання Праведником дає ґрунт для подальшого все більш активного обговорення цієї проблеми, з пошуком нових аргументів та доказів. Таким чином, ця дискусія, яка могла б бути закрита в разі винесення комісії «Яд Вашем» позитивного рішення, все ще залишається актуальною.

Людина, яка врятувала десятки невинних душ, стала предметом радянської та російської пропаганди. Андрій Шептицький понад усе хотів зробити Україну могутньою та сильною державою, яка б не була залежна від своїх сусідів. Так чи інакше, 2008 р. після чергового відхилення його визнання інститутом «Яд Вашем» Єврейська рада

України надала А. Шептицькому статус Праведника України, задекларувавши свою позицію з цього питання.

Список використаних джерел:

1. Скіра Ю.Р. Діяльність координаційної групи організованої митрополитом Андреем Шептицьким для порятунку євреїв під час голокосту у 1942 р. / Юрій Романович Скіра // Історико-культурна спадщина: проблеми збереження і популяризації : тези IV Міжнародної науково-практичної конференції, 21-22 квітня 2017 року. – Львів, 2017. – С. 115–116.

2. Медведовська А.Ф. Образ митрополита А. Шептицького в сучасній суспільній думці України / А.Ф. Медведовська // Наддніпрянська Україна: історичні процеси, події, постаті. – 2013. – Вип. 11. – С. 221–228.

3. Редлих Ш. Шептицкий отрицал расисткое мышление / Ш. Редлих // Евреи Евразии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jewseurasia.org/page279/news41360.html>

Гуцалюк Ю.С.

аспірантка,

Національний університет «Острозька академія»;

викладач,

Хмельницький торговельно-економічний коледж

*Київського національного торговельно-економічного
університету*

ЗНАЧЕННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ ЦЕРКВАМИ У РОЗРІЗІ СУЧАСНОЇ ЄВРОПИ

На даний час у європейських інституціях немає жодної програми, яка б мала на меті досягнення певної однорідності у стосунках між Церквами та державою. Ці стосунки настільки пов'язані з історичними, культурними та релігійними особливостями кожної нації, що будь-яка спроба досягти однорідності в цій царині відразу ж була б сприйнята як замах па тотожність кожного національного суспільства.

Актуальність цієї теми для європейського світу зумовлена швидким розвитком релігійної мережі, який супроводжується становленням